

COVID-19 sonrasında Birleşik Arap Emirlikleri ekonomisine hangi perspektiflerden bakılabilir?

Paris, 7 Eylül 2021 – BAE ekonomisi 2020 yılında çifte şokla sarsıldı; petrol fiyatlarındaki çöküş ve COVID-19 pandemisi. İlk tahminlere göre, BAE ekonomisi 2020 yılında %6,1 oranında daraldı. Bununla birlikte, 2021 yılı için ülke ekonomisinin görünümü daha parlak. Coface, ülkedeki hızlı aşılama kampanyası, global ekonomideki hızlı iyileşme ve enerji fiyatlarındaki yeniden artış ve yükselme eğilimi sayesinde ülke ekonomisinin %3,1 oranında büyüyeceğini beklemektedir.

Bununla birlikte, bu iyileşme oranı ve ölçeği sektörden sektöre farklılık gösterecektir. Turizm, inşaat ve perakende sektörlerinde performansın, virüsün yeni varyantlarına bağlı olacağını bekliyoruz. Bölgenin en fazla çeşitlendirilmiş ve gelişmiş sektörlerinden biri olan perakende sektöründe COVID yine belirleyici bir faktör olacaktır.

Petrol ve nakliye sektörleri global ve bölgesel ekonomilerdeki keskin iyileşme ve toparlanmadan istifade edecektir. Temmuz ayında, BAE, temel petrol üretim referansının artırılması konusunda OPEC+ grubuyla anlaşmaya vardı. Mevcut güçlükler rağmen, bazı yatırım projelerine de uyumlu olarak BAE petrol sektörü için genel görünümde pozitifliğini korumaktadır. BAE'nin bölgesel ticaret merkezi konumu ülkedeki nakliye sektörünü de destekleyecektir.

Bu koşullar altında, BAE ile İsrail arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesi pek çok farklı sektörde ticaret ve yatırımlar açısından faydalı olacaktır. Bölgesel merkez statüsü ve konumu için rekabet sürecinde Suudi Arabistan ile BAE arasında bazı beklenmedik gerilimler çikabilir, ancak yine de gerilimler ekonomik çerçeveye sınırlı kalacaktır.

Coface Ekonomisti **Seltem İYİGÜN**; "BAE, bölgedeki en çeşitlendirilmiş ekonomilerden biridir ve bölgesel ticaret merkezi olarak önemli bir rol oynamaktadır. Ülkedeki büyümenin petrol fiyatlarındaki yükselmeyle, ülkedeki güçlü aşılama kampanyasıyla ve global ticaret hacimindeki iyileşmeyle destekleneceğini bekliyoruz. İyileşme ve toparlanma hızları farklılık gösterecek olmasına rağmen, bu faktörler, turizm, enerji ve perakende gibi bir dizi sektörde operasyonel koşullarda doğrudan ve hızlı bir iyileşmeyle sonuçlanacaktır. Expo 2020 organizasyonu, ülkenin turist çekmesine yardımcı olacak ve bu da inşaat ve emlak sektörlerini destekleyecektir. Bununla birlikte, emlak ve gayrimenkul sektörünün Covid öncesi performansına geri dönebilmesi için daha fazla zamana gereksinimi olacaktır. Bunun yanı sıra , krizden sonra evden çalışma politikalarının hayata geçirilmesi ve yabancı uzman sayısındaki azalma emlak fiyatları üzerinde baskı uygulamaya devam edecektir. Bu anlamda, yetkililerin mali disipline uyma arzu ve istekleri de yeni projelerin tamamlanması üzerinde bir baskı unsuru olacaktır. Suudi Arabistan ve Katar'ın bölgesel merkez olma konumuyla ilgili rekabet baskılarının arttığı göz önüne alındığında yeni bölgesel ittifaklar kumak BAE için daha da önemli bir hale gelmiş bulunmaktadır. İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesinin turizm, tarım, savunma ve enerji gibi çok farklı alanlar ve sektörlerde ticaret ve yatırımlar açısından her iki ülkeye de önemli fırsatlar sunması beklenmektedir," dedi. .

COVID-19 sonrasında sürdürülebilir bir toparlanma sağlanabilecek mi?

- Suudi Arabistan ile Rusya arasında Mart 2020'deki **petrol fiyatları savaşının** ardından, petrol fiyatları yıl başında varil başına 70 USD civarından varil başına 20 USD seviyelerine kadar geriledi. Yapılan ilk tahminlere göre, **global ekonomideki daralmaya** da paralel olarak **BAE ekonomisi 2020 yılında %6,1 oranında küçüldü**. Petrol-dışı ekonomi toplamda %6,2 oranında küçüldü; bu bağlamda, konaklama ve gıda hizmetlerindeki daralma %23,6, toptan ve perakende ticaretteki daralma %13, inşaat sektöründeki daralma ise %10,4 oranında gerçekleşti. Bununla birlikte, çeşitli farklı sebeplerle **ülke ekonomisinin büyüme görünümü 2021 yılı için daha parlaktır ve büyüme oranının** baz etkisi, petrol fiyatlarındaki artış, dünyanın en yüksek aşılama oranlarından birine ulaşmış olmak ve global ekonominin beklenenden daha hızlı toparlanması ile **%3,1 olması beklenmektedir**.
- **Hızlı aşılama sürecinin ve sağlıkla ilgili kısıtlamaların kaldırılmasının birinci etkisi**, 2019 yılında GSYİH'nin %7-8'ini sağlayan **turizm sektöründe hissedilecektir**. BAE'ye yurtdışından gelenlerin sayısında %70 civarında bir düşüş olduğu tahmin edilmektedir. Ancak aşılama sayesinde, yetkililer, otellerin tekrar tam kapasite açılmalarına ve çalışmalarına izin verdiler. Bu da, BAE'nin **Ekim 2021'de başlaması planlanan ve çok uzun süredir beklenen altı ay süreli Dubai Expo etkinliğinden azami faydayı** elde etmesine olanak sağlayacaktır. BAE'ye gelen toplam turist sayısının yaklaşık %35'i Asya Pasifik bölgesinden, %27'si Avrupa'dan, %26'sı ise Orta Doğu'dandır. Bu ülkeler de tekrar açıldıklarında ve ziyaretçiler aşılandığında turizm sektörü de geri dönecektir. **Ancak COVID-19-öncesi performansla hemen dönülmesi beklenmemektedir**. 2021 yılında beklenen 12 milyon turist, kriz öncesi seviyelerin altında olacak ve **2019 yılındaki 35 milyar USD'ye karşı 15 milyar USD gelir** getirecektir. Bu toparlanma hızı turist gönderen ülkelerdeki aşılama hızına ve dünya çapında seyahat kısıtlamalarına ve inatçı ve devam eden sağlık risklerinin bağlı olacaktır. Ayrıca, federal yetkililerin 2021 yılında harcamaları %5,3 oranında kısarak mali disiplini sağlama ve uygulama kararı da turizm ve konaklama sektörlerindeki yeni projelerin tamamlanması üzerinde bir baskı unsuru olacaktır.
- **Bu mali disiplin, 2020 yılında daralan emlak ve inşaat sektörlerindeki iyileşme ve toparlanmayı yavaşlatacaktır**. 2021 yılı 1. Çeyreğinde, Dubai'de ortalama satış fiyatları ve kira bedelleri bir yıl önceye kıyasla hâlâ %5 ve %10 oranında daha düşüktü. Abu Dabi'de, ortalama emlak satış fiyatları 2021 yılının birinci çeyreğinde stabilize olmuş gözükmesine rağmen, ortalama kira bedelleri 2020 yılındaki seviyelerinin hâlâ %3,5 oranında altındaydı. **Yine de, BAE, politik istikrarı ve iş dostu ortamı sayesinde çekici bir merkez olma konumunu hâlâ korumaktadır**. Son olarak, yetkililer, yabancı doğrudan yatırımları teşvik etmek amacıyla yerel şirketlerde %100 yabancı sahipliğine izin verdiler ve yabancı uzmanlara vize verilmesi konusunda yeni inisiyatifleri uygulamaya soktular. Bununla birlikte, COVID-19 pandemisi yabancı uzmanların BAE'den kaçmalarına sebep olmuştu.
- **Aşılama ve turizm gelirlerindeki toparlanma**, kademeli olarak olsa bile, **perakende satışları olumlu yönde etkileyecektir**. 2020 yılında %14,3 oranında azaldıktan sonra, **özel tüketimin devletin sağladığı destekler sayesinde 2021 yılında %1,1 oranında artması beklenmektedir**. Alınan tedbirler arasında, şirketler üzerindeki ücret, vergi ve diğer giderleri azaltmak suretiyle ve kredi garantileri ve vergi geri ödemeleri yoluyla temin edilen federal destekler de bulunmaktadır. Hanehalkı için de, hükümet, krediler ve kredi kartlarında geri ödeme taksitleri ve faiz ödemelerinde erteleme, su ve elektrik faturalarında sübvansiyonlar ve çeşitli farklı bankacılık enstrümanları yoluyla destekler sağladı. Gıda harcamaları ve alkol dışı harcamaların 2020 yılına kıyasla 2021 yılında %3,3

oranında artması beklenmektedir. Ev eşyaları sektörü de, bu toparlanmadan istifade edecek olan başka bir sektördür. Pandemi sırasında tüketiciler çok pahalı ürün alımlarını ertelemiş buldukları için doğması beklenen telafi edici talebin de desteğiyle, bu sektörde satışların 2020 yılında %9,2 oranında düşükten sonra 2021 yılında %4,9 oranında artması beklenmektedir.

Petrol ve nakliye sektörleri global ekonomi ve ticaretteki toparlanmanın itici faktörleri işlevini görüyorlar

- **Petrol ülkede GSYİH'nin yaklaşık %30'unu ve mali gelirlerin de yaklaşık %50'sini oluşturduğu için, yükselen petrol fiyatları da BAE'nin ekonomik toparlanmasına yardımcı olacaktır.** Bugüne kadar, 2021 yılında, petrol fiyatları artan global talebin ve bazı arz kesintilerinin de etkisiyle 2020 yılı sonuna kıyasla yaklaşık %50 oranında arttı ve varil başına 73 USD'ye ulaştı. BAE, ürettiği petrolün yaklaşık %90'ını Asya'ya ihraç etmektedir. Bu sebeple, Japonya, Güney Kore ve Çin'deki ekonomik toparlanma, BAE'nin ihracat gelirleri açısından yaşamsal öneme haiz olacaktır. Nisan 2020'de yapılan OPEC+ anlaşmasının koşulları, petrol fiyatlarına destek olmak için üretimin petrol kısmında kesintiye gidilmesi kararı BAE'yi cezalandırıyordu. Müzakerelerdeki bir dumadan sonra, BAE ve Suudi Arabistan, Mayıs 2022'den itibaren geçerli olmak üzere yeni bir üretim temeli üzerinde anlaşmaya vardılar. BAE, ekonomik çeşitlendirme stratejisini finanse edebilmek ve kapasitelerini başka sektör ve alanlara da yöneltmek ve genişletmek için petrol gelirlerine gereksinim duymaktadır. Bu kısa vadeli güçlüklerle ve sorunlara rağmen, ülkenin üretim kapasitesini genişletmeyi hedefleyen bazı yatırım projelerine de uyumlu olarak, genel ekonomik durum BAE petrol sektörü için olumlu görünümünü korumaktadır.
- **Ekonomik toparlanmanın esnekliği de BAE'nin bölgesel merkez rolünün ve konumunun devamlılığına bağlı olacaktır.** Ekonomilerin yeniden açılması ve global aşılama çabaları sayesinde uluslararası ticaret hacimlerinde gözlemlenen yükselme, BAE'nin 2020 yılındaki 478 milyar USD'ye kıyasla 2021 yılında 540 milyar USD'ye ulaşması beklenen genel ticaretine destek olacaktır. Hidrokarbon, ülkenin toplam emtia ihracat gelirlerinin yaklaşık %20'sini temsil etmektedir. Ülkenin önde gelen tekrar ihraç edilen malları esas olarak maden ürünleri, plastik, kimyasallar, metaller ve nakliye araçlarından oluştuğu için, bunlar global emtia fiyatlarına karşı çok duyarlıdır. Bu kategorilerin tümünde toparlanma olması karayolu navlun gelirlerini de artıracaktır. Uçak navlun gelirlerinin de yurtiçi talepteki artış, Expo 2020 organizasyonu ve ulaştırma acil sağlık ürünlerine paralel ve uyumlu olarak artması beklenmektedir. Yeni ekonomik koşullar altında, mevcut fırsatları kaçırmamak için yeni ittifaklara girmek daha da önemli hale gelmiştir. BAE ile İsrail arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesine yönelik çabaların ve OPEC+ müzakerelerinde Suudi Arabistan'la BAE arasındaki son anlaşmazlıkların da bu sebeple analiz edilmesi gerekmektedir.

Bölgesel fırsatlar ve zorluklar

- Eylül 2020'de, **BAE, İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeyi kabul eden 3. Arap ülkesi oldu.** Bu anlaşma, **ticaret ve yatırımlar açısından her iki ülke için de önemli olanak ve fırsatlar yaratmaktadır.** BAE için, bu, çeşitlendirme çabalarına ivme kazandırmak için önemli bir adım olabilir. Turizm, savunma, tarım ve enerji sektörleri bu gelişmeden en çok faydalanan sektörler olacaktır. İsrail'in ham petrol ve diğer likit petrol ürünleri ithalatı bir yıl önceye kıyasla %5,9 oranında artabilir. Bu anlaşma, BAE'nin bu ekstra talepten pay almasına da olanak verecektir. İlişkilerin normalleştirilmesi, BAE'nin İsrail'in teknolojik ve inovasyon kapasitesinden faydalanmasına da imkan tanıyacaktır. Nisan 2021'de, BAE, İsrail'de enerji, su, imalat, uzay, tarım teknolojileri ve sağlık da dâhil stratejik sektörlerde yatırımlar yapabilmek için 10 milyar USD'lik bir yatırım fonu oluşturduğunu açıkladı. Bu iki ülke, Haziran ayında ekonomik ve ticari işbirliğine yönelik bir iki taraflı sözleşme de imzaladılar. Yetkililer, iki taraflı ticaretin ilişkileri normalleştiren anlaşmanın imzalandığı günden itibaren geçen 10 ay içerisinde 675 milyon USD'ye ulaştığını söylüyorlar.
- **BAE ile Suudi Arabistan arasındaki anlaşmazlıkların altında yatan temel sebep aslında bu iki ülkenin de ekonomilerini petrolden uzaklaştırarak çeşitlendirme isteklerinden kaynaklanmaktadır.** Şu anda, BAE, **bölgesel ticaret merkezi olma özelliğini** sürdürmektedir. Öte yandan, ekonomisi BAE'ne kıyasla daha fazla petrole bağımlı olan Suudi Arabistan da, iş ve ticaret merkezi olma gayesine yönelik ulusal bir dönüşümü hedefleyen bir stratejiyi uygulamaya koymuş bulunmaktadır. Ancak bu anlaşmazlığın sadece ekonomiyle sınırlı kalması da gerekmektedir, çünkü politik açıdan bakıldığında, özellikle bölgesel istikrarı engelleyen belirsizliklerin ön plana çıktığı bir dönemde bu iki ülkenin müttefik olmaya devam etmeleri beklenmektedir. GCC ülkeleri ile ABD yönetimi arasındaki bağ ve ilişkilerin soğumakta olduğu görülmektedir. Ayrıca, ABD, İran ile 2018 yılında ayrıldığı nükleer anlaşmaya geri dönmeyi düşünmektedir. Bu belirsizliklerin bölgenin iki etkili ülkesi arasındaki politik bağlarda bir olası kopmayı engellemesi gerekmektedir.

Çalışmanın tamamına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

MEDYA İRTİBAT:

Verda YAKAR – T. +90 (216) 251 99 10 verda.yakar@coface.com

Coface: Birlikte Ticareti Geliştirmek İçin

75 yıllık deneyimi ve güçlü ağı, Coface'ı ticari alacak sigortası alanında ve küresel ekonomide bir referans noktası haline getirmiştir. Sektördeki en çevik küresel ticari alacak sigortası ortağı olma hedefiyle Coface uzmanları dünya ekonomisinin nabzını tutarak 50.000 müşterisinin başarılı, sürekli olarak büyüyen ve dinamik iş faaliyetleri geliştirmelerini desteklemektedir. Grubun hizmetleri ve çözümleri, şirketleri koruyarak hem yurt içi piyasalarda hem de ihracat pazarlarında satış yapma olanaklarını arttırmak için kredi kararları almalarına yardımcı olmaktadır. 2020 yılında Coface 100 ülkedeki yaklaşık 4.450 çalışanı ile 1.45 milyar €'luk bir ciro kaydetmiştir.

www.coface.com.tr

Coface SA. is listed on Euronext Paris – Compartment B
ISIN: FR0010667147 / Ticker: COFA

